

AN ARD-CHÚIRT

[2013 Uimh. 418 JR]

IDIR

BRIAN Ó DÓMHNAILL

IARRATASÓIR

AGUS

**AN COIMISIÚN UM CHAIGHDEÁIN IN OIFIGÍ POIBLÍ,
AN TAIRE COMHSHAOIL POBAIL AGUS RIALTAS ÁITIÚIL,
ÉIRE AGUS AN TARD AIGHNE**

FREAGROIRÍ

BREITHIÚNAS an Bhreithimh Ónóraigh Gearóid Ó hÓgáin tugtha an 13ú Eanáir, 2014

1. Is seanadóir agus ionadaí poiblí é an t-iarratasóir agus is iar-chomhalta de Chomhairle Chontae Dhún na nGall é freisin. Ar an 9 Lúnasa 2011 chuir gearanach anaithnid ina leith, i litir chuig cláraitheoir eitice Chomhairle Chontae Dhún na nGall agus cláraitheoir eitice Údarás na Gaeltachta, gur tharraing an t-iarratsóir costais ó Chomhairle Chontae Dhún na nGall agus ó Udarás na Gaeltachta go mí-ionraic. Is i mBéarla í an litir sin agus í sinithe "A concerned citizen" (nó "saoránach buartha"). In ainneoin gur ó ghearánach anaithnid a tháinig an gearán seo, chuir Comhairle Chontae Dhún na nGall agus Bainisteoir Chontae Dhún na nGall an gearán ar aghaidh chuig an bhfreagróir céad-ainmnithe, An Coimisiún um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí ("An Coimisiún") mar iatan le litir den 28 Bealtaine 2012.

2. Is léir ó alt 8 den Acht um um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí 2001 go bhfuil cosc ar an gCoimisiún gearán ó fhoinsé anaithnid a fhiosrú:

"Ní dhéanfaidh an Coimisiún ná Coiste imscrúdú ar ghearán arna dhéanamh leis nó arna tharchar chuige mura ndéanfar céannacht an duine a bheidh ag déanamh an ghearáin a nochtadh dó."

3. Bhí an litir ghearáin den 9 Lúnasa, 2011 sna téarmaí seo leanas:

"Re Abuse of Taxpayers Money

Please find enclosed details of a series of possible double claims by Brian O'Domhnaill while a member of Donegal County Council and Údarás na Gaeltachta.

We would ask that you investigate this matter and take whatever action is necessary.

Yours faithfully,

A concerned citizen."

4. Bhí thart ar 16 leathanach iniata leis an litir ghearáin thuasluaite inar leagadh amach sonraí maidir le tinreamh an iarratasóra ag cruinnithe agus comhdhálacha ar dhátaí éagsúla idir Márta agus Meitheamh 2006 agus i mí Iúil 2007. Go bunúsach, líomhnaíodh sa litir (agus san iatan in éineacht léi) go ndearna an t-iarratasóir éilimh dúbailte íocaíochtaí taistil agus cothabhála trí éileamh taistil agus cothabhála a dhéanamh i ndáil lena fhreastal ar chruinnithe an Údaráis, agus éilimh den chineál céanna le Comhairle Chontae Dhún na nGall i leith freastail ar chomhdhálacha agus seimineáir ag ionaid éagsúla a bhí ar siúl ar na laethanta céanna le cruinnithe an Údaráis.

5. Mar a bheifeá ag súil leis, scrúdaigh oifigigh ábhartha laistigh den Údarás agus den Chomhairle faoi seach na líomhaintí sa litir ghearáin. Chuir an dá eagrais litir mhionsonrach chuig an iarratasóir ar an 5ú Nollaig 2011, mar fhreagra go díreach ar an litir ghearáin, inar lorgaíodh soiléiriú ón iarratsóir maidir leis na héilimh taistil agus cothabhála faoi chaibidil a bhí déanta aige. Ar an 6ú Nollaig 2011 scríobh Runaí an Údaráis litir eile chuig an iarratsóir inar leagadh amach anailís an Údaráis maidir leis na héilimh taistil agus cothabhála faoi chaibidil, éilimh a raibh ceisteanna árduithe ghearáin.

6. Ar an 15ú Nollaig, 2011 d'fhreagair an t-iarratasóir an litir ón Chomhairle. Dearbhaigh sé gur ghníomhaigh sé go fírinneach macánta i gcónaí, cé gur admhaigh sé go ndearna sé go leor de na héilimh roinnt míonna tar éis na himeachtaí. Is mar sin – dár leis – gur tharla neamhréireachtaí éigin.

7. Chuir an Cláraitheoir um Eitic ag gníomhú di ansin freagra an iarrthóra faoi bhráid an Mhéara agus an Cláraitheoir Contae i gcomhréir le halt 174 (8) den Acht Rialtais Áitiúil 2001. Is ag an bpointe sin a scríobh an Méara agus an Cláraitheoir Contae litir mhionsonrach chuig an iarratasóir arna dhátú an 17ú Feabhra 2012. Léirigh an litir go ndearnadh sárarithe féideartha ar Chuid 15 den Acht Rialtais Áitiúil 2001 agus d'iarr tuilleadh eolais maidir le gnéithe a bhain le freastal an iarratasóra ar na cruinnithe agus comhdhálacha. D'fhreagair n t-iarratasóir le litir mhionsonrach den 21ú Márta 2012.

8. Tháinig an comhfhreagras chun deiridh le tuarascáil an Mhéara agus an Bhainisteoir Contae araon de bhun alt 174(8)(b)(i) den Acht Rialtais Áitiúil 2001. Sa tuarascáil sin chinn an Bhainisteoir Contae agus an Méara gur chóir gearán a dhéanamh faoi alt 4 (1) den Acht um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí 2001 ar an mbonn go raibh sé de cheart ag an Seanadóir Ó Dómhnaill sonraí níos cuimiseithí a chur ar fháil. Mar thoradh, chuir an Bhainisteoir Contae agus an Méara gearán foirmiúil faoi bhráid an Choimisiúin ar an 28 Bealtaine 2012. Ina litir chuig an gCoimisiún dheimhígh siad go rabhadar ar aon tuairim "gur chóir an t-ábhar a chur faoi bhráid an Choimisiúin."

9. Rinne an t-iarratasóir ansin teagmháil leis an gCoimisiún agus léirigh sé (le litir as Béarla) go mbéadh sé ag comhoibriú le haon fiosrúchán agus rinne an tOifigeach Fiosrúcháin tuairisc ar an ngearán a rinne an Bhainisteoir Contae agus an Méara. Bhí an t-ábhar á mheas ag an gCoimisiún ag cruinniú i mí na Samhna 2012. Socraíodh sa chruinniú sin imscrúdú faoi alt 7 den Acht um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí 2001 a thionscan.

10. Ina dhiaidh sin lean comhfhreagras fairsing idir an Choimisiún agus atumaetha an iarratasóra. Cé go raibh éisteacht molta triailéach le bheith ann ar an 11ú Márta, 2013, d'iarr atumaetha an iarratasóra go gcuirfí an éisteacht sin siar de bharr nach raibh

dóthain ama acu ullmhú don éisteacht ar an dáta sin. Aontaíodh dáta éisteachta don 8ú Aibreán, 2013 ansin.

11. Tháinig aturnae úr ar an dtaifead don iarratasóir coicís roimh an dáta eisteachta aontaithe. Scríobh aturnae úr an iarratasóra, An tUas. Ó Canainn, le litir den 27ú Márta 2013, chuig aturnaetha an Choimisiúin, Messrs A. & L. Goodbody, agus thug le fios go raibh sé ag ullmhú le haghaidh éisteacht fhoirmiúil. Tugadh le fios don chéad uair sa chomhfhreagras seo gur theastaigh ón iarratasóir a ghnó a dhéanamh leis an gCoimisiún trí Ghaeilge:

"Fosta, mar is eol daoibh, beidh muid ag reáchtáil ár dtaobh den ghnó oifigiúil seo trí mheán na Ghaeilge. Glacaimid leis gur oifigeach le Gaeilge a bhéas i mbun na héisteachtachta imscrúdaithe Dé Luain an 8ú Aibreán 2013.....

Rud eile de, scríobh chugainn feasta le Gaelige mar atá de dhualgas oraibh faoi alt 9 d'Acht na d'Teangacha Oifigiúla 2003."

12. D'fhreagair A & L Goodbody (i nGaeilge agus i mBéarla araon) ar an lá dár gcionn. Thug siad le fios i bhfianaise an seasamh a bhí á ghlacadh ag an iarratasóir gur dócha go mbeadh an éisteacht níos faide ná mar a bhí beartaithe i dtosach. Dúirt siad freisin, i bhfianaise na saincheisteanna a bhí árdaithe na rialacha imeachta don éisteacht imscrúdaithe ar aon dul le rialacha Cúirte, an éisteacht imscrúdaithe a chur ar athló.

13. Is as a d'eascair an chéad litir eile ón Uasal Ó Canainn ar an 8ú Aibreán 2013. Rinne sé gearán sa litir den dáta sin "gur chuir [An Coimisiún] siar an dáta éisteachta mar nach raibh sibh eagraithe i gceart dón éisteacht binse a bhí socraithe agaibh roimh ré don lá inniu." D'áitigh sé go raibh nó go mba chóir go mbeadh na rialacha imeachta don éisteacht imscrúdaithe ar aon dul le rialacha Cúirte, agus go raibh, dá réir, de dhualgas ar an gCoimisiún tiontú oifigiúil a chur ar fáil.

14. Tar éis tuilleadh comhfhreagrais chuir A & L Goodbody in iúl dón Uasal Ó Canainn go raibh an dáta éisteachta curtha siar anois go dtí ar 10ú Meitheamh 2013. Chuir siad in iúl freisin go mbeadh de chead ag an iarratasóir a chuid fianaise a thabhairt trí Ghaeilge.

15. Ar an 31ú Bealtaine, 2013 fuair A & L Goodbody faics marcáilte "práinneach" ón Uasal Ó Canainn inar ardaíodh don chéad uair an cheist maidir le himscrúdú de bhun gearáin gan ainm a bheith de réir dlí. Ardaíodh an pointe chomh maith nár leor ateangaire don éisteacht áirithe seo agus go mbeadh sé riachtanach dá réir sin go mbeadh comhaltaí an Choimisiúin inniúil sa Ghaeilge agus sa Bhéarla araon:

"I gcomtheacs na héisteachtachta seo, ní foláir don bhinse a éistfidh an t-ábhar seo a bheith inniúil ar fhianaise agus aighneachtaí as Gaeilge agus as Béarla araon a thuiscint chun Cothrom na Féinne agus *égalité* des armes a chinntiú. Ní leor ateangaire mar a mhaíonn bhúr litir den 17 Aibreán 2013. Cuireann úsáid a bhaint as ateangaire bac idir cainteoir agus an binse."

16. Thug an litir bagairt ar athbhreithniú breithiúnach san Ard-Chúirt le fios ach freagra sásúil a bheith faighte ón gCoimisiún ar an dá cheist sin. Lean tuilleadh chomhfhreagrais idir na páirtithe agus cuireadh an t-ábhar chun deiridh le hiarratas ar chead iarratas a dhéanamh ar athbhreithniú breithiúnach chun na Cúirte seo go gairid ina dhiaidh sin.

17. Tá, dá réir sin, trí cheist bhunúsacha ar gá don Chúirt aghaidh a thabhairt orthu anois:

i. An bhfuil sé taobh amuigh de dhlinse an Choimisiúin dul i ngleic leis an ngearán seo i bhfianaise go bhfuil toirmeasc ar an gCoimisiún gníomhú de réir gearáin ó fhoinse anaithnid faoi alt 8 den Acht um Chaighdeán in Oifigí Poiblí 2001?

ii. An bhfuil dualgas ar chomhaltaí an Choimisiúin a bheith inniúil sa dá theanga oifigiúil d'fhonn déanamh de réir ceanglais Airteagal 8 den Bhunreacht agus an riachtanas ginearálta go mbeadh nósanna imeachta aon bhínse fiosraithe cothrom, trédhearcach?

iii. An bhfuil dualgas ar ghníomhairí de chuid an Choimisiúin (mar shampla a gcuid dlíodóirí) cloí le riachtanais alt 9 d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003?

18. Tá sé i gceist agam anois breathnú ar na ceisteanna seo mar leanas.

Saincheist Uimh 1: An toirmeasc ar ghníomhú de réir gearáin gan ainm.

19. Tá an toirmeasc ag an gCoimisiún gearán gan ainm i gcroílár na n-imeachtaí faoi cabadail. Tá sé soiléir nach bhfuil an Coimisiún in ann, mar shampla, áird a thabhairt ar an ngearán atá sa litir den 11ú Lúnasa, 2011 toisc gur litir ó fhoinse anaithnid í. Dar liomsa, ní feidir leis an gCoimisiún teacht timpeall ar an toirmeasc trí bhealach indireach, mar shampla más rud é gur chur cláraitheoir eite an gearán gan ainm chuig an gCoimisiún mar imfhálú ar litir fhoirmiúil amháin de gearán.

20. An bhuncheist atá le breithniú, dá bhrí sin, ná, a mhéid a bhfuil feidhm ag an toirmeasc reachtúil do chás, mar shampla an cás faoi chaibidil, os rud é go raibh an gearán bunaidh gan ainm, ach ina raibh fiosruithe breise ina dhiaidh sin le déanamh i gcómhthéacs gearán foirmiúil ag daoine aonair ainmnithe. Tá sé riachtanach cuspóir an toirmisc a scrúdú.

21. Dá mba rud é go raibh an Coimisiún toilteanach gach gearán den chineál sin sé sin le rá líomhaintí thromchúiseacha anaithnid a ghlacadh, cothódh sé daoine naimhdeacha agus maílosachta. Bhéadh sé seo ní hamháin ina chur amú acmhainní poiblí, ach bheadh sé éagóir go mba ghá d'ionadaithe poiblí aghaidh a thabhairt ar gearáin den chineál sin.

22. Go deimhin, tá tráchttaireacht ar na contúirtí áirithe a ghabhann leis an gceist seo – ach i gcomhthéacs iomlán éagsúil, gan amhras – i mo bhreithiúnas féin i *DF v Garda Commissioner* [2013] IEHC 213:

"...it would have to be said as a general rule that it would be manifestly unfair if the accuser could advance serious charges anonymously while the accused must face the glare of publicity. There are few things worse in life than having to face the false accusation. Two thousand years of human history has shown that there is no shortage of persons willing to throw the first stone, especially if they can so in safety and with no risk to themselves. The cloak of anonymity assists that process in that it helps to foster an environment where allegations can recklessly be made against a named and publicly identifiable individual with few, if any, personal consequences."

23. An féidir a rá, áfach, gurb é sin a tharla sa chás seo? Is fíor go raibh an gearán bunaithe ar litir gan ainm, ach arbh é sin deireadh an scéil? Go deimhin, spreag imscrúdú an Chomhairle agus an Údarás araon agus thug uirthi a ceapadh gearán an-mhionsonrach ó bheirt ainmnithe (eadhon, an Méara agus an Bainisteoir Contae) chuig an gCoimisiún de bhun alt 174 (8) den Acht Rialtais Áitiúil 2001.

Is iad siúd na gearánaithe go fírinneach, agus, ag féachaint ar na fíricí seo, ní féidir a rá nach raibh an gearán gan ainm go substaintiúil sa chás áirithe seo.

24. Baineann aon éagóir maidir leis an ngearán seo a fhreagairt leis an t-iarratasóir féin sa chaoi is go bhfuil na sonraí go léir ar eolas aige nó ina sheilbh phearsanta (mar shampla, foirmeacha éilimh chostais).

25. B'fhéidir gurb é an cás is gaire don iarrats seo a scrúdaíonn an cheist gearáin gan ainm ná cinneadh na Cúirte Uachtaraí i *Melton Enterprises Ltd. v. Censorship of Publications Board* [2003] IESC 55, [2003] 3 I.R. 623. Sa chás seo, deineadh gearán go raibh nuachtán áirithe arna fhoilsiú ag an gcuideachta ina raibh ábhar graosta agus gur chóir a fhoilsiú a bheith toirmiscithe ag an mBord um Chinsireacht Foilseachán dá réir. Cé go raibh an gearán déanta i scríbhinn ó dhuine ainmnithe, dhiúltaigh an Bord céannacht an ghearánaí a nochtadh don nuachtán i gceist. Dáitigh dílseánaigh an nuachtáin gurb ionainn an teip céannacht an ghearánaí a nochtadh agus sárú ar nósanna imeachta cothroma. Mar a luaigh Keane Pr.Brm ar an argóint a rinne na iarratasóirí ([2003] 3 I.R. 623, 635):

"unless their identity was disclosed, it would not be possible to determine whether the complainants were cranks, business competitors or persons acting for some other ulterior motive and not making complaints in good faith."

26. Foráiltear le hAirteagal 5 den Rialacháin um Chinsireacht Foilseachán, 1980 (IR Uimh 292 de 1980) go:

"Gearán faoi alt 9 den Acht i leith foilseacháin tréimhsiúil déanfaidh

(a) a bheith i scríbhinn,

(b) luafar ann an chúis cén fáth a measann an ghearánach gur cheart don díol agus a dháileadh sa Stát ar na saincheisteanna ar an fhoilseachán atá mar ábhar an ghearáin agus ar eagrán den fhoilseachán a thoirmeasc,

(c) luafar ann na sleachta (más ann) i saincheisteanna den fhoilseachán a ghabhann leis an ngearán ar a chuireann an gearánach ag brath ar leith mar thaca lena ghearán, agus

(d) a bheith in éineacht le cóip de gach ceann de nach lú ná trí saincheisteanna le déanaí ar an fhoilseachán tréimhsiúil."

27. Thug an Príomh-Bhreitheamh faoi deara ansin go raibh go leor cásanna nuair a bhí an iarratsoir i dteideal a fháil amach sonraí an ghearáin agus an ghearánaí araon ([2003] 3 I.R. 623, 632):

"Thus, in *Kiely v Minister for Social Welfare (No. 2)*, a person claiming to be entitled to a particular social welfare benefit was held to have been deprived of natural justice where an oral hearing was held by the tribunal, but the medical evidence on behalf of the relevant Minister was in written form only. Similarly, in *Ryan v. V.I.P. Cooperative Society Ltd*, *The Irish Times*, 10 January 1989 it was held that the taxi driver who was the subject of complaints to the defendant's society of which he was a member was entitled to be furnished with the names and addresses of the persons who had made the complaints and details of the allegations which had been made. Again, in *Gallagher v. Revenue Commissioners*, a customs and excise officer against whom complaints had been made that he had deliberately undervalued vehicles and thereby caused a loss of revenue to the State was entitled to test the evidence furnished to the Revenue Commissioners by cross-examination. A similar conclusion was reached in *Flanagan v University College Dublin*, where a charge of plagiarism had been made against a student and a disciplinary committee held a meeting to consider the complaint. It was held that she was entitled to receive in writing details of the precise charge being made, to hear evidence of the case at the meeting and to challenge that evidence by cross-examination."

28. Dúirt Keane Pr. Brmh. go raibh an cás difriúil go bunúsach, ag féachaint ar an scéim reachtúil forordaithe ag an tAcht um Chinsireacht Foilseachán, níor chas rud ar bith ar chéannacht nó ar thuairimí an ghearánaí. Ina ionad sin: "the complaints mechanism was no more than a trigger to set the banning procedures in motion."

29. I dtaca leis sin, dá bhrí sin, tá *Melton Enterprises* agus an cás faoi chaibidil éagsúil ó bhonn ina gceart féin ó chás mar shampla *Ryan v VIP Co-Operative Society Ltd*. I *Ryan* chinn Lardner Brmh. go raibh tiománaí tacsáí i dteideal chéannacht an ghearánaí a bheith ar eolas aige. Ba chás é *Ryan* ina raibh an gearánaí agus an gearán i ndáiríre doscartha, toisc go raibh an gearán pearsanta chuig an custaiméar ina thaithí féin aige nó aici cóireáil ag an tiománaí- tacsáí. I gcodarsnacht leis sin, is é céannacht an ghearánaí bunaidh go bunúsach nach mbaineann le hábhar sa chás seo leis an gceist cibé an raibh an t-iarratasóir (nó nach raibh) a éileamh go cuí i leith caiteachas sa bhealach a rinne sé.

Conclúidí ar an gcéad cheist

30. I gach ceann de na cúiseanna thuasluaite, dá bhrí sin, tá mé den tuairim nach bhfuil an cás seo ag bhaint le gearán gan ainm. Ina ionad sin is é an gearán sin atá faoi bhráid an Choimisiún ná gearán ó bheirt ainmnithe, siad siúd Méara agus Bainisteoir Contae Dhún na nGall. Glactar leis gur i litir anaithnid a tugadh an t-eolas a spreag an Cláráitheoir Eitice le tús a chur leis an abhár a scrúdú. I ndáiríre, ní hé, afach, an gearán sin atá faoi imscrúdú ag an gCoimisiún sa chás seo.

31. Caithfidh sé a bheith ar siúl dá réir sin sna himthosca nár ghlac an Coimisiún gníomhú contrártha de réir ailt 8 den Acht um Chaighdeán in Oifigí Poiblí 2001 tríd an gearán áirithe seo a bhreithniú.

Saincheist Uimh 2: An bhfuil sé den riachtanas go mbeidh an Coimisiún dátheangach?

32. Déannann an t-iarratasóir an argóint go bhfuil sé i dteideal dá bhua Airteagal 8 den Bhunreacht agus níos ginearálta prionsabal na nósanna imeachta cothroma do Choimisiún dátheangach. I bhfocail eile, is é an tuairim a t-iarratasóira go gcaithfidh an Coimisiún a bheith in ann gearán a reáchtail trí mheán an Bhéarla agus na Gaeilge araon agus gur chun na críche seo go bhfuil ateangaire ar fáil.

33. Tá comhdhéanamh an Choimisiúin sonraithe ag alt 21 (2) den Acht um Eitic in Oifigí Phoiblí 1995 ("Acht 1995") mar a mbeidh an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste, an tOmbudsman, an Ceann Chomhairle, Cléireach Dháil Éireann agus Cléireach Sheanad Éireann. Forálann alt 21 (3) d' Acht 1995 in a ionadaithe sna cásanna sin ina bhfuil an príomhoide in ann gníomhú nó go bhfuil sé dícháilithe ó ghníomhú.

34. An chéad rud atá le thabhairt faoi deara faoi alt 21 d'Acht 1995 ná go bhforchuireann sí aon riachtanas go mbéadh na hoifigigh bunreachtúla agus reachtúla dátheangach. Glacann an t-alt go bhfuil sé intuigthe nach mbéadh na hoifigigh sin ag déanamh éagóir éagumasach trí ghníomhú dóibh mar gheall ar easpa inniúlachta teanga pearsanta.

35. An dara rud atá le tabhairt faoi deara faoi alt 21: Déanann sé aon fhoráil follasach maidir le húsáid ceachtar den dá theanga. Is léir ó Airteagal 8 - tugtar aitheantas don Ghaeilge agus don Bhéarla mar theangacha oifigiúla - go bhfuil gach saoránach i dteideal a rogha úsáid Gaeilge nó Béarla le linn a gcuid gnó a dhéanamh leis an Stát agus le comhlachtaí poiblí. Is ionann sin an tréith riachtanach le bheith ina theanga oifigiúil. Curtha i mbealach eile, ní bhéadh teanga ina theanga oifigiúil muna bhféadfaí í a úsáid ar an mbealach sin.

36. Ciallaíonn teanga le stádas oifigiúil gur féidir le gach oifigeach poiblí iomchuí an teanga sin a thuiscint agus a labhairt agus iad ag déileáil le saoránaigh. D'fhéadfadh sé a thabhairt faoi deara chomh maith nach bhfuil aon dlí achtaithe ag an Oireachtas as chomhthéacs seo chun críche Airteagal 8 (3) lena bhforáiltear úsáid eisiach na Gaeilge nó an Bhéarla:

“Ach féadfar socrú a dhéanamh le dlí d'fhonn ceachtar den dá theanga sin a bheith ina haontheanga le haghaidh aon ghnó nó gnóthaí oifigiúla ar fud an Stáit ar fad nó in aon chuid de.”

37. Is é an impleacht atá anseo ná in éagmais aon dlí faoi Alt 8(3) go bhfuil rogha ann ag gach saoránach idir úsáid na Gaeilge agus an Bhéarla i gnó oifigiúil. In éagmais malairt dlí tá an t-iarratasóir i dteideal go hiomlán an Ghaeilge a úsáid agus a chuid fianaise a thabhairt i nGaeilge. É sin ráite, leanann sé go bhfuil comhaltaí an Choimisiúin i dteideal Béarla a úsáid más mian leo é sin a dhéanamh. Is féidir na nósanna imeachta cothroime a chaomhnú trí úsáid a bhaint as áiseanna aistriúcháin.

38. Glacaim leis nach bhfuil úsáid na n-áiseanna aistriúcháin idéalach agus aontaím le hargóint an iarratasóra gcruthaíonn sé constaic idir an fhinné agus an déantóir cinntí. Is mór an trua nach bhfuil tuiscint na teanga níos forleithne.

39. Sa chomhthéacs sin, is féidir féachaint ar ceann de na tuairimí Hamilton Pr Brm i *MacCartaigh v Éire* [1980-1988] TE 127. Ba chás í sin go ndúirt an t-iarratasóir go raibh sé i dteideal sochair do ghiúiré a bheith iniúlacht trí Ghaeilge. Cé gur ghlac an Chúirt Uachtarach go raibh deacrachtaí ag gabháil le l-úsáid a bhaint as ateangairí i dtrial ghiúiré, duirt Hamilton Pr. Brm. mar sin féin:

“[C]aitheam a rá, in Éirinn faoi láthair, nach bhfuil réiteach níos fear ann. Dá mbéadh ar gach ball den ghiúiré beith in ann cursaí dlí a thuiscint as Gaeilge gan cabhair ateangaire, chuirfí formhór de mhuintir na hÉireann ar leataobh. Dhéanadh sé sin sarú ar Airteagal 38.5 den Bhunreacht...”

40. Más rud é, dá bhrí sin, go bhfuil an Chúirt Uachtarach tar éis glacadh leis nach féidir cumas dátheangacha in a riachtanas do ghiúiré, is mar an gcéanna do chomhaltaí an Choimisiúin, do réir sin, in éagmais ceanglas reachtúil ar leith chuige sin.

Conclúidí ar an dara cheist

41. Ar na cúiseanna sin, dá bhrí sin, diúltaím d'áitiú an iarratasóra go gcaithfidh baill an Choimisiúin go léir líofacht sa dá theanga oifigiúla a bheith acu sular féidir leo breithniú go dleathach sa chás seo. Níl aon riachtanais den sórt sin a fhorchuirtear le reacht maidir le baill an Choimisiúin - cibé acu chun críche Airteagal 8 (3) den Bhunreacht nó ar shlí eile – agus cáilíochtaí nasc chun na críche sin a bhéadh a thabhairt isteach talamh nua de dhícháiliú maidir leis an baill Coimisiúin, le cinneadh breithiúnach.

Saincheist Uimh 3: An mbaineann Alt 9 d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 le h-aturnaetha an iarratasóra?

42. Forálann alt 9(2) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003:

“I gcás ina ndéanfaidh duine cumarsáid i dteanga oifigiúil le comhlacht poiblí, i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach, freagróidh an comhlacht poiblí sa teanga chéanna.”

43. Níl aon amhras ach gur comhlacht poiblí de réir an Achta 2003 is ea an Coimisiún agus tá sé liostaithe chun na críche sin sa Chéad Sceideal den Acht. Adhmaíonann an t-iarratasóir go leathnaíonn an dualgas reachtúil ní hamháin go comhlachtaí poiblí faoin Acht, ach freisin a gcuid ghníomhairí, mar shampla, sa chás seo a gcuid dlíodóirí.

44. Níl aon ghá, i mo thuairimse, cinneadh a dhéanamh ar an bpointe seo, toisc go bhfuil sé soiléir gur thug Messrs A & L Goodbody, i ndáiríre, freagra i nGaeilge nuair a chuir an t-iarratasóir in iúl i mí an Mhárta 2013 gur mhian leis comhfhreagras a dhéanamh sa teanga sin. Bhí de cheart ag an gCoimisiún agus Messrs. A & L Goodbody cumarsáid a dhéanamh i mBéarla roimh an dáta sin, ós rud é, go raibh an chumarsáid ar fad roimh agus tar éis an gearáin foirmiúil i mí Bhealtaine 2012 i mBéarla.

Conclúidí ar an dtríú cheist

45. Ní gá cinneadh a dhéanamh ar an tríú cheist toisc go bhfuil sé soiléir gur thug comhairleoirí dlí an Choimisiúin, i ndáiríre, freagra trí Ghaeilge nuair a tugadh le fios don Choimisiún i Márta 2013 gur theastaigh ón iarratasóir go ndeanfaí gach cumarsáid idir é agus an Coimisiún nó gníomhairí an Choimisiúin sa teanga sin.